

3. ZNEČISTENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Vo svete sa každoročne odchová viac ako 50 miliárd hospodárskych zvierat, čo znamená viac ako 7 teplokrvných hospodárskych zvierat na jedného obyvateľa planéty.

Chov zvierat sa na produkcii skleníkových plynov a znečisťovania atmosféry podieľa 10 % všetkého znečisťovania na Zemi. Produkcia jedného z najnebezpečnejších skleníkových plynov pre životné prostredie – metánu predstavuje až 25 %.

Hospodárske zvieratá vyprodukurujú ročne približne 13 miliárd ton výkalov a moča, čo znečisťuje a ohrozuje nezávadnosť podzemných zdrojov pitnej vody.

Od roku 1960 bolo najmä kvôli paseniu dobytku (pasienkom a produkcii krmovín a obilovín) zlikvidovaných asi 200 miliónov ha tropických dažďových pralesov, čo je rozloha 40 krát väčšia ako územie Slovenskej republiky. V roku 2002 bolo v Brazílii zničených 25 000 km² dažďového pralesa (územie veľkosti Belgicka) kvôli zakladaniu nových polí pre pestovanie sóje vyvážanej do Európy a Japonska ako krmivo pre dobytok.

Ak by každý obyvateľ tejto planéty mal skonzumovať toľko mäsa ako priemerný Američan alebo Európan, potrebovali by sme na dopestovanie krmiva pre zvieratá plochu štyroch planét veľkosti Zeme.

Chov zvierat v európskych veľkochovoch predstavuje v 90 % intenzívny rýchlo a veľkovýkrm, špecializáciu, úsporné technológie (batériové klieťkové chovy), neprirodzené životné prostredie (železo a betón), krátky životný cyklus, minimálny životný priestor bez výbehov, neprirodzené zloženie stáda alebo chovnej skupiny (býci, jalovice, dojnice, nosnice, a pod.). To všetko len kvôli lacnej produkcii potravín.

ČO MOŽETE ROBIŤ VY:

Každý priemerný mäsožravec skonzumuje ročne asi 7 teplokrvných živočíchov. Počas celého života to je takmer 500 zvierat.

Znížte svoju spotrebu živočíšnych produktov na minimum alebo sa rovno staňte vegetariánmi či vegánmi – chránite tým seba, ľudí, zvieratá, prírodu, planétu. Myslite na to pri nákupoch v obchode, pri výbere v reštaurácii i pri varení vo vlastnej kuchyni.

Viac informácií a ďalšie materiály žiadajte na:
Sloboda zvierat, Mlynské Nivy 37, 821 09 BA

MENEJ MÄSA

– viacej zdravia

Vo svete neexistuje ani jeden zadokumentovaný prípad úmrtia človeka spôsobený výlučne nedostatkom mäsa v strave. Na druhej strane milióny ľudí na celom svete zomierajú na ochorenia ako infarkty srdca, mozgové porážky, rakovinu hrubého čreva a konečníka a ďalšie ochorenia, ktoré majú pôvod najmä v nesprávnej životospráve a spôsobe života. Napriek tomu sa za posledných 50 rokov zvýšila produkcia mäsa vo svete až 5 násobne a konzumácia mäsa v prepočte na obyvateľa sa zdvojnásobila. Zníženie konzumácie mäsa alebo jeho úplné vylúčenie je jedinou trvalo udržateľnou cestou k zdraviu ľudí, zvierat, prírody a celej planéty. Niekoľko najčastejších otázok ako to vlastne s vegetariánstvom a produkciou mäsa je, Vám zodpovie tento letáčik.

ĽUDSKÉ ZDRAVIE:

1. *Musia byť vegetariáni opatrní a dbať na špeciálny výber stravy?*

Vegetariáni sú vždy opatrní a sú zodpovednejší voči svojmu zdraviu, preto vylúčili mäso zo svojho jedálneho lístka.

2. *Ľudia však potrebujú vyváženú stravu...*

Samozrejme, práve preto vegetariáni jedia veľa zeleniny, ovocia a rôzne druhy obilnín, strukoviny a orechy. *Strava ovo-lakto-vegetariánov* obsahuje aj mlieko, syry, mliečne výrobky, prípadne vajčka.

3. *Odkiaľ získajú vegetariáni dostatok bielkovín?*

Z tých istých zdrojov ako väčšina ľudí na svete, z obilnín, strukovín, sóje a výrobkov zo sóje ako je tofu, orechy, semená, prípadne ovo-lakto-vegetariáni z vajec a mliečnych výrobkov. Na rozdiel od konzumentov mäsa sa vegetariáni vyhýbajú nadmernej konzumácii bielkovín, ktorá spôsobuje prílišné okyslenie organizmu a následné vyplavovanie vápnika a ďalších minerálov z tela.

4. *Rastlinné bielkoviny sú predsa neplnobilkové !!*

Tento nesprávny názor vychádzal z predpokladu, že strava človeka musí obsahovať taký istý pomer esenciálnych aminokyselín (stavebných zložiek bielkovín) ako mäso zvierat. Rastlinné bielkoviny však obsahujú tie isté esenciálne aminokyseliny ako živočíšne bielkoviny, koniec koncov bielkoviny v tele zvierat sa tvoria z rastlinných aminokyselín.

5. *A čo vitamíny a minerály?*

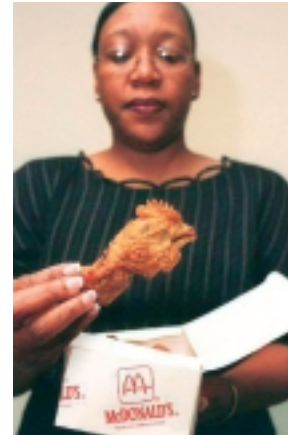
Ovo-lakto-vegetariáni vykazujú dostatok všetkých vitamínov a a minerálov, a to aj toľko diskutovaného železa a vitamínu B12. Čistí vegetariáni, tzv. vegáni, musia kvôli dostatočnému množstvu vitamínu B12 občas konzumovať kvasnice alebo vitamínový Bkomplex.

• Existujú jasné dôkazy o tom, že u vegetariánov je oveľa nižší výskyt úmrtí spôsobených IHD – Ischemickou chorobou srdca ako u nevegetariánov.

(*American Journal of Clinical Nutrition*. 1999)

• Nielen, že je u vegetariánov podstatne nižší výskyt úmrtí z dôvodu ochorenia koronárnych ciev, ale zdá sa, že vegetariánska strava je úspešnou formou prevencie voči výskytu tohto ochorenia. (*American Dietetic Association* 1998)

• **Varovanie:** „Strava obsahujúca vyšší obsah červeného mäsa zvyšuje riziko vzniku rakoviny hrubého čreva a konečníka, rakoviny pankreasu, prsníkov, prostaty a obličiek.“

Odporúčanie: „Prevenciou je strava prevažne rastlinného pôvodu bohatá na rôzne druhy zeleniny, ovocia a strukovín so stabilným množstvom minimálne spracovávanej škrobovitej potravy.“

(*World Cancer Research Fund* 1997)

• Najvýznamnejším pôvodcom obezity v európskej strave je vysoký príjem živočíšnych tukov z mäsa a nadmernej konzumácie mliečnych produktov a vajec.

• Obezita je rizikovým faktorom vzniku srdcovocievnych ochorení, Diabetu typu 2, a rakoviny hrubého čreva, konečníka, endometria a obličiek. (*WHO/FAO* 2002)

Milióny ľudí na celom svete zomierajú na infarkt, mozgovú porážku, rakovinu, vysoký krvný tlak spôsobenými vysokým obsahom nasýtených tukov v potrave. Naopak o pozitívnom pôsobení vegetariánskej stravy na zdravie Vás môže presvedčiť napríklad švédsky kulturista – vegán Andreas Cahling alebo herečka Uma Thurman, ktorá svoju obratnosť predviedla nedávno vo filme Kill Bill.

1. SPOTREBA VODY NA PRODUKCIU 1 kg POTRAVY

Chov zvierat, jeho usmrčovanie a spracovanie je na rozdiel od pestovania plodín vysokonárodné na množstvo úžitkovej a pitnej vody. Spotreba vody v litroch v prepočte na produkciu 1 kg potravy je nasledovná:

zemiaky	500
pšenica	900
ryža	1910
sója	2000
kuracie mäso	3 500
hovädzie mäso	100 000

(Zdroj: Pimentel et al. Cornell, 1997)

2. KONVERZIA KRMIVA

70 % svetovej produkcie obilnín, strukovín a 90 % svetovej produkcie sóje sa používa na skrmovanie hospodárskymi zvieratami. Premena rastlinných krmív na mäso je však neefektívna. Z produkcie 1 ha pôdy sa užívajú viac vegetariánov ako mäsožravcov.

TAB. 1: spotreba krmiva na produkciu 1kg mäsa

ryby	1,5 kg
hydina	2,3 – 3 kg
bravčovina	4,5 – 5,5 kg
hovädzina	10 kg

(Zdroj: CAST 1999)

TAB. 2: počet ľudí, ktorý sa užívajú z 1 ha podľa jeho ročnej produkcie

zemiaky	22
ryža	19
jahňacina	2
hovädzina	1

(Zdroj WHO)

TAB. 3: Výsledkom zníženia konzumácie mäsa na západe o 50 % by sa:

počet podvyživených detí do roku 2020	znížil o 33,6 milióna
počet podvyživených dospelých osôb do roku 2020	znížil o 3,6 milióna

(Zdroj: IFPRI 2001/M Gold)